

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบเหตุ มนุษย์ย่อมเกลียดทุกข์และรักสุขเป็นธรรมดา ฉะนั้นเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นก็วิงวอนขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะช่วยได้ เมื่อพ้นภัยก็แสดงความรื่นเริงรู้คุณต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยการบูชาให้เป็นสิริมงคลแก่ตน ความกลัวและความไม่รู้จริงเป็นต้นเหตุทำให้เกิดความเชื่อและความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนา

นอกจากนี้ความลึกลับซับซ้อนของธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อตัวมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์พยายามศึกษาหาเหตุผลจากความคิดคำนึงของตน ความลึกลับของธรรมชาติทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ยากลำบากใจ มนุษย์จึงคิดหาว่าหากมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้วอาจควบคุมสิ่งเหล่านั้นได้

ความเชื่อของชาวอีสานที่สำคัญนั้นคือ ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น ภูต - ผี วิญญาณ และความเชื่อในศาสนาเช่น ศาสนาพุทธ ศาสนापราหฺมณ เป็นต้น (จารุวรรณ ธรรมวัตร : ม.ป.ป.)

เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศมีค้อย่านวย ประกอบกับคนอีสานดูเหมือนถูกทอดทิ้งมานาน ความเจริญไม่สามารถก้าวเข้าไปถึงชนบทจึงทำให้ชาวชนบทมีความเชื่อถือหนักไปทางศาสนา ผสมผสานกับความลึกลับทางไสยศาสตร์ พิธีกรรมอีสานจึงมีทั้งแบบ พุทธ ปราหฺมณ ผี เจ้า เทพ ผีปอบ ผีแดน ผีปู่ตา เป็นต้น (อุดม บัวศรี : ๒๕๔๐)

นักมานุษยวิทยามีความเห็นว่ มนุษย์ในสังคมบุพกาลมีความเชื่อประจำกลุ่มของคน เช่น การเคารพนับถือเทพเจ้าประจำกลุ่ม หรือดวงวิญญาณที่ปกป้องคุ้มครองกลุ่ม มนุษย์จะต้องการกระทำพิธีกรรมเช่นสรวงบวงพื้เพื่อวิงวอนขอร้องให้เทพเจ้า หรือดวงวิญญาณเหล่านั้นปกป้องคุ้มครองเทภภัยให้แก่กลุ่มชน (ธวัช ปุณโณทก : ๒๕๓๖)

แต่เดิมชาวอีสานเชื่อว่าผีแดนหรือพญาแดนเป็นเจ้าแห่งผีผู้สร้างโลก มีลักษณะเป็นเทพมากกว่าผี ถือเป็นผีอื่นมิได้อยู่ตามต้นไม้ภูเขาหรือแผ่นดิน หากอยู่บนฟ้านั้นเอง “แดน” หมายถึง

รวมถึง เทวดาหลายๆ ระดับ แดนที่เป็นใหญ่คือแดนหลวง ซึ่งเชื่อว่าเป็นพระอินทร์ ผีฟ้า ผีแดนคือ ผู้ช่วยเหลืออุปถัมภ์รักษาชีวิต เป็นผีบรรพชนที่ต้องเคารพยำเกรง (บุญเลิศ โยสีดา : ๒๕๔๒)

มนุษย์จะแสดงออกให้เห็น ซึ่งความเชื่อทางศาสนาโดยได้จากพิธีกรรม เพราะการที่มนุษย์ทั้งหลายสร้างพิธีกรรมต่างๆ ขึ้นมา มนุษย์เหล่านั้นก็ย่อมจะต้องรู้วัตถุประสงค์และความหมายความเข้าใจอันเกิดจากพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาของตน กล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือ ตัวพิธีกรรมเองนั่นแหละที่จริงแล้วก็คือพฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตน (ปราณี วงษ์เทศ : ๒๕๓๖)

การละเล่นมักเกี่ยวข้องกับข้องกับ “พิธีกรรม” ตามระบบความเชื่ออันศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน และพิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคม เป็นส่วนรวม (เพ็ญศรี คุ้ม และคณะ : ๒๕๒๘)

โดยทั่วไปผู้คนในตระกูลไทย-ลาว เชื่อว่า อำนาจที่เหนือธรรมชาติคือผีที่อยู่บนฟ้าจึงมักเรียกกันว่า “ผีฟ้า” หรือ “ผีแดน” ซึ่งมีความหมายเท่ากับเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายก็น่าจะมีอำนาจไม่น้อยที่จะคลั่งบันดาลสิ่งใดๆ ได้

แต่ผี เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่ใช่คน

เมื่อไม่ใช่คน ก็สื่อสารกันด้วยภาษาธรรมดาที่คนพูดและร้องเพลงกันทั่วๆ ไปไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องสร้างภาษาและท่วงทำนองพิเศษเพื่อใช้สื่อสารกับผี เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยเฉพาะ

แต่การสื่อสารกับผี เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีพิธีกรรมและจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ๒ อย่าง เป็นเหตุให้ทำนองการใช้ภาษารายต้องแตกต่างกันไปด้วยคือ

พิธีกรรมที่สื่อสารด้วยคนคนเดียวให้ใช้ทำนอง “สวด”

ส่วนพิธีกรรมที่สื่อสารด้วยกลุ่มคนหลายคนให้ใช้ทำนอง “เซ็ง” (สุจิตต์ วงษ์เทศ : ๒๕๔๒)

นาฏศิลป์พื้นบ้านมีกำเนิดตั้งแต่เดิมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่ผูกพันกับชีวิตมนุษย์ เช่น พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ ประเพณีบางอย่าง มิได้มีจุดประสงค์เพื่อความบันเทิงเป็นพื้นฐานมาแต่แรก

การเซ็งเป็นลักษณะการรำที่เป็นแบบฉบับของชาวอีสานซึ่งนับว่าเป็นเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร การเซ็งนั้นแต่เดิมมักใช้เฉพาะพิธีกรรมบางอย่างเท่านั้น (ระวีวรรณ วรรณวิไชย : ๒๕๔๒)

ในพิธีกรรมทางศาสนาของศาสนาต่างๆ มักจะนำดนตรีหรือคำร้องหรือบทสวดต่างๆ มาร้อยรจนาคำประพันธ์ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และนำคำประพันธ์ บทสวดเหล่านั้น

มาขับร้องในท่วงทำนองต่างๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะและน่าศรัทธาเลื่อมใส ง่ายต่อการจดจำ ทำให้พิธีกรรมทางศาสนานั้นดูเคร่งขรึมน่าเคารพเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น (ประทีป เล้ารัตนอารีย์ : ๒๕๓๘)

จะเห็นได้ว่าการที่จะทำอะไรก็แล้วแต่ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมนั้นก็จะต้องมีบทสวด บทร้อง กาพย์ กลอน หรือแม้แต่นาฏศิลป์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆ ก็เพื่อที่จะเพิ่มความขลังความศักดิ์สิทธิ์ให้พิธีกรรมนั้นมีความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากชาวอีสานเป็นกลุ่มชนที่รักสนุกสนาน ร้องรำทำเพลงทำเพลงตลอดเมื่อว่างจากการทำมาหากิน จึงต้องมีดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของคนและในการประกอบพิธีกรรมของชาวอีสานก็เช่นเดียวกันนั้น ชาวอีสานก็ได้เอาดนตรีเข้ามาประกอบเพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งก็จะมีคำร้อง บทสวดที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่พิธีกรรม ดนตรีก็เช่นกัน มีความแตกต่างกันออกไปและดนตรี ก็เป็นสิ่งที่เชื่อมระหว่างพิธีกรรมกับมนุษย์ ทำให้มนุษย์เกิดความเชื่อเนื่องจากจังหวะของดนตรีทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม

พิธีกรรมทางอีสานเหนือนี้ มีด้วยกันอยู่หลายพิธีกรรมด้วยกัน ซึ่งแต่ละพิธีกรรมนั้นล้วนแต่สร้างความสงบ ความมั่นคง สร้างขวัญกำลังใจให้แก่กลุ่มชนหรือคนในหมู่บ้านบางพิธีก็สร้างความสนุกสนาน บางพิธีก็ช่วยบำบัดโรคภัยไข้เจ็บได้ ไม่ว่าพิธีกรรมใดก็แล้วแต่นั้นล้วนแฝงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนนั้น โดยมีดนตรีเป็นเครื่องเชื่อมโยงให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน เป็นภูมิคุ้มกันชุมชนให้แข็งแรงและดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคง ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ชุมชนที่มีวัฒนธรรมแข็งแรงจะสามารถเลือกที่จะรับหรือปฏิเสธค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตน ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมแข็งแรงให้แก่ชุมชน จึงทำได้โดยการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชุมชนไว้นั่นเอง (อัครพล ชูเชิด : ๒๕๔๑)

ปัจจุบันนี้วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อนี้เริ่มที่จะลดน้อยลงเพราะเนื่องจากความเจริญเข้ามาแทนที่ความยากแค้นของชาวอีสาน จึงทำให้สิ่งที่คนเชื่อกันในอดีต พิธีกรรมต่างๆ นั้นเริ่มที่จะไม่มีใครมาสืบทอดอีกต่อไป และเนื่องจากเป็นความเชื่อเฉพาะกลุ่มจึงไม่มีผู้ใดบันทึกเป็นข้อมูลเก็บไว้เพื่อศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลทางดนตรีแล้วนั้น จากการสืบค้นเบื้องต้นไม่มีผู้ใดบันทึกข้อมูลเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีพิธีกรรมอีสานไว้

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และมีความตั้งใจที่จะรวบรวมดนตรีอีสานที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางภาคอีสานตอนบน โดยจะศึกษาสภาพความเชื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดพิธีกรรม

ขั้นตอนการทำพิธีกรรม องค์ประกอบการบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมรวมไปถึงขั้นตอนการบรรเลง และวิเคราะห์เพลงที่ใช้ในพิธีกรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากไม่มีการดำเนินการศึกษาแล้ว เมื่อเวลาผ่านไป เราจะต้องประสบปัญหาขาดแคลนเอกสารทางวิชาการ เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ ที่ได้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษา วิชาการดนตรีไทย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัย เพื่อที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาการดนตรีต่อไป และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีสืบไป

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. วิจัยเรื่อง หมอลำทรง : จิตแพทย์พื้นบ้านอีสาน ของ นายแพทย์เดวอน อินตัน ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลอนลำรักษาคณปวยบัวปวง ของแม่ดาว พานโน บ้านพระยืน ต.พระยืน อ.พระยืน จ.ขอนแก่น

๒. รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยแก่หมอลำผีฟ้า ของ กฤตยา แสงเจริญ และคณะ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้ที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมผีฟ้า และให้คำตอบเกี่ยวกับการเจ็บป่วยโดยยึดหลักแพทย์แผนปัจจุบัน

๓. วิทยานิพนธ์เรื่อง พิธีกรรมเหยาของชาวผู้ไทย ต.โนนยาง อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร ของ พันใจ นครชัย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมเหยา ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีฟ้าในกรณีศึกษา ต.โนนยาง อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร ว่าด้วยขั้นตอน การประกอบพิธีกรรมเหยา

๔. วิทยานิพนธ์เรื่อง หมอลำผีฟ้า : ผู้รักษาพื้นบ้าน ของ กฤตยา แสงเจริญ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบพิธีกรรมผีฟ้าเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นในเรื่องการมาเป็นผู้ประกอบพิธีหรือร่างทรง การสืบทอด การปฏิบัติตัวของผู้ที่เป็นร่างทรง และการประกอบพิธีผีฟ้าซึ่งว่าด้วยผู้ประกอบพิธีเป็นหลัก

๕. รายงานการวิจัยเรื่อง พิธีกรรมของชาวผู้ไทย : ศึกษากรณีอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ของ รศ.ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ พิธีกรรมของชาวผู้ไทยในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และหนึ่งในพิธีกรรมที่ศึกษาคือ พิธีกรรมเหยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผีฟ้า โดยศึกษาขั้นตอนของพิธีกรรม มูลเหตุแห่งการเหยา ความเชื่อของชาวผู้ไทยในอำเภอหนองสูง

๖. รายงานเรื่อง ความเชื่อเรื่องลำผีฟ้า ของ สุพจน์ ทองเนื้อขาว ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีฟ้าของชาวอีสาน องค์ประกอบของการลำผีฟ้า และความสัมพันธ์ระหว่างการลำผีฟ้ากับวิถีชีวิตของชาวอีสาน ความเชื่อเกี่ยวกับผีसाงเทวดา ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา และความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

๗. รายงานเรื่อง การรำผีฟ้า ของ บัวเวียน เนื่องเม็ก เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรม
รำผีฟ้า การประกอบพิธีรำผีฟ้า ศึกษาท่ารำ การเข้าเป็นลูกน้องของผีฟ้า

๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพความเชื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดพิธีกรรมผีฟ้า
๒. เพื่อศึกษาขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมผีฟ้า
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบพิธีกรรม เพลงที่ใช้ในพิธีกรรมผีฟ้า วิธีการบรรเลง
ดนตรีในพิธีกรรม รวมไปถึงความสัมพันธ์ในการใช้เพลงประกอบพิธีกรรม

๔. ขอบเขตของการวิจัย

เลือกศึกษาผู้ประกอบพิธีกรรมผีฟ้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในเขตอีสาน
ตอนเหนือ ซึ่งผู้ประกอบพิธีกรรมเหล่านี้มีภูมิลำเนาใน ๗ จังหวัดดังนี้ จังหวัดสกลนคร จังหวัด
มุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดอุดรธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดชัยภูมิ
โดยจะทำการศึกษาต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาสภาพความเชื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดพิธีกรรม โดยมุ่งศึกษาตามหัวข้อดังนี้
    - ๑.๑ โอกาสในการประกอบพิธีกรรม
    - ๑.๒ ความเชื่อ
  ๒. เพื่อศึกษาขั้นตอนการทำพิธีกรรม โดยจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้
    - ๒.๑ การเตรียมอุปกรณ์เพื่อประกอบพิธีกรรม
    - ๒.๒ การปฏิบัติตัวของผู้ทำพิธีกรรมและนักดนตรี
    - ๒.๓ การประกอบพิธีกรรม
  ๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ วิธีการบรรเลงดนตรีในพิธีกรรม รวมไปถึงเพลงที่ใช้
ในการบรรเลง โดยจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้
    - ๓.๑ วิเคราะห์เพลงที่ใช้ในพิธีกรรม
    - ๓.๒ ระเบียบวิธีการบรรเลงในการประกอบพิธีกรรม
    - ๓.๓ ความสัมพันธ์ในการใช้เพลงกับพิธีกรรม
- ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์นี้ นำมาจากการสัมภาษณ์ และการบันทึกเสียงในระหว่างประกอบ
พิธีกรรม

๕ วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและดนตรี และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แถบบันทึกเสียง ทั้งนี้จะแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น

๑. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดพิธีกรรม ความเป็นมา วิธีการ บรรเลง บทบาทหน้าที่ การสืบทอดและโอกาสที่ทำให้เกิดพิธีกรรม ซึ่งการรวบรวมนั้นจะผู้วิจัย ใช้วิธีค้นหาโดยแบ่งออกเป็น

๑.๑ ค้นจากงานวิจัย เอกสาร บทความในวารสาร และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในกรณีศึกษาใน ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดทุกจังหวัดในภาคอีสานเหนือ

๒. วิเคราะห์องค์ประกอบของดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม จากข้อมูลภาคสนาม โดย จากการเข้าร่วมพิธีกรรมหรือจากการสาธิต การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. สรุปผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้รวบรวมและวิเคราะห์ดังกล่าวและเสนอแนะ ความคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดนตรีพิธีกรรมอีสานเหนือ

ในระหว่างการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีความเข้าใจ ในกรณีศึกษา ดังนี้

- อาจารย์ทินกร อัดไพบูลย์ ภาควิชาดนตรี ราชภัฏอุบลราชธานี
- คุณบำเพ็ญ ณ อุบล ครุภูมิปัญญาไทย
- อาจารย์ชัยสิทธิ์ สุนสุนัน หมวกศิลปศึกษา โรงเรียนสาธิตมอหินแดง
- ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในกรณีศึกษาในศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดใน ภาคอีสานเหนือ
- ผู้ประกอบพิธีกรรมผีฟ้า นักดนตรีที่อยู่ในพิธีกรรมผีฟ้า และผู้ที่เคยเข้าร่วม พิธีกรรมผีฟ้า

๖. แหล่งข้อมูลสำหรับการค้นหาเอกสาร

- หอสมุดแห่งชาติ
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของทุกจังหวัด ในภาคอีสานเหนือ

- สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สำนักวิทยบริการ ราชภัฏอุดรธานี

๗. ตัวอย่างหนังสือที่ใช้ประกอบการดำเนินการวิจัย

- หนังสือ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา
- หนังสือ นาฏกรรมอีสาน
- หนังสือ บุษอพญาเถน
- หนังสือ อีสานคดี
- หนังสือ ประเพณีอีสาน
- หนังสือ มรดกอีสาน
- หนังสือ นาฏศิลป์พื้นบ้านสกลนคร
- วารสารวัฒนธรรมไทย
- รายงานการวิจัยบทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทราบความเชื่อท้องถิ่นที่ทำให้เกิดพิธีกรรม
๒. ทราบองค์ประกอบขั้นตอนการเตรียมตลอดจนการประกอบพิธีกรรม
๓. ทราบการบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมของอีสานเหนือ
๔. เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมแขนงหนึ่งของชาติ เป็นประโยชน์ทางวิชาการและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมดนตรีสืบไป

๕ นิยามศัพท์

กลอนลำ	หมายถึง	คำกลอน หรือ บทประพันธ์ของหมอลำ
ขันหมากเบ็ง	หมายถึง	เครื่องที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ทำด้วยใบตอง คล้ายกับบายศรี แต่ไม่มีพาน มีขนาดย่อม ไม่มีขนาดตายตัว
ขัน ๕	หมายถึง	สิ่งที่ใช้เป็นเครื่องสำหรับบูชา ประกอบไปด้วย เทียน ๕ คู่ และดอกไม้ ๕ คู่
ขัน ๘	หมายถึง	สิ่งที่ใช้เป็นเครื่องสำหรับบูชา ประกอบไปด้วย เทียน ๘ คู่ และดอกไม้ ๘ คู่
ของรักษา	หมายถึง	สิ่งที่เป็นตัวแทนของเทวดา ผี หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ
กาย	หมายถึง	เครื่องประกอบที่ใช้พิธีกรรมผีฟ้า
เงินโบราณ	หมายถึง	เนื้อเงินที่มีลักษณะที่เป็นแท่งยาว
ชวย	หมายถึง	กรวยใบตองขนาดเล็ก ภายในประกอบไปด้วย ดอกไม้ และเทียน
เทียนง่า , ง่า	หมายถึง	เทียนที่มีลักษณะเหมือนสามง่าม
บังหลัง	หมายถึง	อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีกรรมการเลี้ยงผี ทำด้วยดอกไม้ไฟ สานให้เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดที่สามารถเป็นฉากบังข้างหลังคนได้ ๑ คน ไม่มีขนาดตายตัว
ลงช่วง	หมายถึง	พิธีกรรมการเลี้ยงผีฟ้า
ลายแคน	หมายถึง	คำที่ใช้เรียกทำนองเพลงของคนตรีพื้นเมืองอีสาน ใช้แทนคำว่า เพลง ในภาษาคนตรีอีสาน ใช้คำว่า ลาย ถ้าใช้แคนบรรเลงก็จะเรียกว่า ลายแคน
ลำ	หมายถึง	การร้องของหมอลำ
ลำล่อง	หมายถึง	ลักษณะของการร้องพรรณนาตามจังหวะของคนตรีที่มีจังหวะช้าๆ เรื่อยๆ เหมือนการไหลของน้ำ
ลำส่อง	หมายถึง	ลักษณะของการร้องที่เหมือนกับการ ลำล่อง เพียงแต่เปรียบเหมือนกับการส่องดูบางอย่าง
ลำออย	หมายถึง	ลักษณะของการร้องในทำนองที่เป็นไปในทางของการอ่อนหวาน หรืออ้อ
หมอแคน	หมายถึง	นักดนตรีที่เป่าแคน
หมอม้า	หมายถึง	หมอแคน
หมอลำทรง	หมายถึง	ผู้ประกอบพิธีกรรมผีฟ้า
โอน้า	หมายถึง	ขันน้ำ

เหยา หมายถึง คำที่ใช้เรียก หมอลำผีฟ้า หมอลำส่อง หมอลำทรง ของชาวกูไท